

Komisija za očuvanje nacionalnih spomenika, na osnovi člana V stav 4 Aneksa 8. Općeg okvirnog sporazuma za mir u Bosni i Hercegovini i člana 39. stav 1 Poslovnika o radu Komisije za očuvanje nacionalnih spomenika, na sjednici održanoj od 1. do 3. aprila 2014. godine, donijela je

ODLUKU

I

Historijski spomenik – Hastahana (prva javna bolnica) u Tuzli, proglašava se nacionalnim spomenikom Bosne i Hercegovine (u daljnjem tekstu: nacionalni spomenik).

Nacionalni spomenik se nalazi na prostoru označenom kao k.č. 10/86 i 10/87, z.k. uložak broj 1167 (stari premjer), što odgovara k.č. broj 102, 103, 104 i 105 (novi premjer), posjedovni list broj 602, k.o. Tuzla III, općina Tuzla, Federacija Bosne i Hercegovine, Bosna i Hercegovina.

Na nacionalni spomenik primjenjuju se mjere zaštite utvrđene Zakonom o provođenju odluka Komisije za zaštitu nacionalnih spomenika, uspostavljene prema Aneksu 8. Općeg okvirnog sporazuma za mir u Bosni i Hercegovini ("Službene novine Federacije BiH", br. 2/02, 27/02, 6/04 i 51/07).

II

Vlada Federacije Bosne i Hercegovine (u daljnjem tekstu: Vlada Federacije) dužna je osigurati pravne, naučne, tehničke, administrativne i finansijske mjere za zaštitu, konzervaciju i prezentaciju nacionalnog spomenika.

Komisija za očuvanje nacionalnih spomenika (u daljnjem tekstu: Komisija) utvrdit će tehničke uvjete i osigurati finansijska sredstva za izradu i postavljanje informacione table sa osnovnim podacima o spomeniku i odluci o proglašenju dobra nacionalnim spomenikom.

III

U svrhu trajne zaštite nacionalnog spomenika na prostoru koji je definiran u tački I stav 2 ove odluke utvrđuju se sljedeće mjere zaštite:

- dopušteni su isključivo konzervatorsko-restauratorski radovi, radovi na restauraciji objekta, radovi koji će osigurati održivu upotrebu objekta u svrhu stanovanja, uključujući i radove čiji je cilj prezentacija nacionalnog spomenika, uz odobrenje federalnog ministarstva nadležnog za prostorno uređenje i stručni nadzor nadležne službe zaštite naslijeđa na nivou Federacije Bosne i Hercegovine;
- izvršiti konzervaciju postojećih drvenih elemenata;
- nije dopušteno uklanjanje postojećih drvenih elemenata pregrada posebno drvenog trijema i njihova zamjena novim;

- nije dozvoljeno uklanjanje postojećeg maltera izuzev sa nestabilnih dijelova ili dijelova na kojima su uočena oštećenja strukture zida;
- objekat će se koristiti kao stambeni, ali se može koristiti i u javne i kulturne namjene;
- izvorna namjena bolnice bit će na odgovarajući način prezentirana.

IV

Stavljaju se van snage svi provedbeni i razvojni prostorno-planski akti u dijelu u kojem su u suprotnosti sa odredbama ove odluke.

V

Svako, a posebno nadležni organi Federacije Bosne i Hercegovine, kantona, gradske i općinske službe, suzdržat će se od preduzimanja bilo kakvih radnji koje mogu oštetiti nacionalni spomenik ili dovesti u pitanje njegovu zaštitu.

VI

Ova odluka dostavit će se Vladi Federacije, federalnom ministarstvu nadležnom za prostorno uređenje, nadležnoj službi zaštite naslijeđa na nivou Federacije Bosne i Hercegovine i općinskom organu uprave nadležnom za poslove urbanizma i katastra, radi provođenja mjera utvrđenih u tač. II–V ove odluke, te nadležnom općinskom sudu radi upisa u zemljišne knjige.

VII

Sastavni dio ove odluke je obrazloženje sa pratećom dokumentacijom koje je dostupno na uvid zainteresiranim licima u prostorijama i na web-stranici Komisije (<http://www.kons.gov.ba>).

VIII

Prema članu V stav 4 Aneksa 8. Općeg okvirnog sporazuma za mir u Bosni i Hercegovini, odluke Komisije su konačne.

IX

Ova odluka stupa na snagu narednog dana od dana objavljivanja u "Službenom glasniku BiH".

Ovu odluku Komisija je donijela u sljedećem sastavu: Zeynep Ahunbay, Martin Cherry, Amra Hadžimuhamedović, Dubravko Lovrenović i Ljiljana Ševo.

Predsjedavajuća Komisije

Ljiljana Ševo

Broj: 02-2.3-59/14-21
2. aprila 2014. godine
Sarajevo

O b r a z l o ž e n j e

I – UVOD

Na osnovi člana 2. stav 1 Zakona o provedbi odluka Komisije za očuvanje nacionalnih spomenika, uspostavljene prema Aneksu 8. Općeg okvirnog sporazuma za mir u Bosni i Hercegovini, "nacionalni spomenik" je dobro koje je Komisija za očuvanje nacionalnih spomenika proglasila nacionalnim spomenikom, u skladu sa članovima V i VI Aneksa 8. Općeg okvirnog sporazuma za mir u Bosni i Hercegovini, sve dok Komisija ne donese konačnu odluku o njihovom statusu, a za što ne postoji vremensko ograničenje i bez obzira da li je za dotično dobro podnesen zahtjev.

Zavod za zaštitu i korištenje kulturno-historijskog i prirodnog naslijeđa Tuzlanskog kantona podnio je, dana 23. augusta 2011. godine, Komisiji za očuvanje nacionalnih spomenika prijedlog za proglašenje stambenog objekta (Hastahana), u Tuzli, nacionalnim spomenikom Bosne i Hercegovine. Na osnovi prijedloga, Komisija je pokrenula postupak za donošenje odluke o proglašenju predmetnog dobra nacionalnim spomenikom, u skladu sa članom V Aneksa 8. Općeg okvirnog sporazuma za mir u Bosni i Hercegovini i odredbama Poslovnika o radu Komisije.

Izjava o značaju dobra

Hastahana u Tuzli je prva bolnica sagrađena u istočnom dijelu Bosne i druga bolnica sagrađena u Bosni i Hercegovini. Sagrađena je 1874. godine na inicijativu dr. Mehmeda Šerbića, prvog školovanog ljekara muslimana iz Bosne i Hercegovine, kojeg je Topal Osman-paša, poslao na školovanje u Carigrad. Bolnica je imala četiri sobe sa deset bolesničkih postelja, ordinaciju i prijemnu ambulantu, kuhinju i sobu za bolničare. Radila je do 1. juna 1886. godine kada je u Tuzli izgrađena nova, savremenija bolnica. Nakon toga, objekat je dobio stambenu funkciju. U čast obilježavanja stogodišnjice bolnice na objektu je postavljena spomen-ploča.

II – PRETHODNI POSTUPAK

U postupku koji prethodi donošenju konačne odluke o proglašenju predloženog dobra nacionalnim spomenikom, izvršen je uvid u:

- podatke o sadašnjem stanju i namjeni dobra, uključujući opis, arhitektonski snimak i fotografije;
- uvid u sadašnje stanje dobra;
- kopiju katastarskog plana;
- zemljišno-knjižni izvod;
- historijsku, arhitektonsku ili drugu dokumentarnu građu o dobru, koja je data u popisu korištene dokumentacije u okviru ove odluke.
- peticiju Zavoda za zaštitu i korištenje kulturno-historijskog i prirodnog naslijeđa Tuzlanskog kantona za proglašenje Stambenog objekta (Hastahane), nacionalnim spomenikom BiH, od 19.01.2014. godine sa prilogima.

Prema odredbi člana V stav 2 Aneksa 8. Općeg okvirnog sporazuma za mir u Bosni i Hercegovini i člana 37. Poslovnika o radu Komisije, prije donošenja konačne odluke o proglašenju dobra nacionalnim spomenikom, Komisija će pružiti mogućnost

vlasniku predloženog nacionalnog spomenika, podnosiocu peticije, institucijama nadležnim za očuvanje naslijeđa, stručnim i naučnim institucijama, stručnjacima i naučnicima, kao i drugim zainteresiranim licima da iznesu svoje stavove.

U skladu s tim, Komisija je dopisom broj: 06.3-35.2-8/11-13 od 31.01.2011. godine zatražila dostavljanje dokumentacije i stavova u vezi sa proglašenjem Stambenog objekta (Hastahane) u Tuzli nacionalnim spomenikom, od Općine Tuzla, Zavoda za zaštitu spomenika u sastavu Federalnog ministarstva kulture i sporta, Zavoda za zaštitu i korištenje kulturno-historijskog i prirodnog naslijeđa Tuzlanskog kantona, Arhiva BiH i vlasnika objekta.

Nakon toga, Komisiji je dostavljena sljedeća dokumentacija:

- dopisom broj 07-40-4-392-1/11 od 09.02.2011. godine Zavod za zaštitu spomenika u sastavu Federalnog ministarstva kulture i sporta je dostavio tražene informacije za proglašenje navedenog dobra nacionalnim spomenikom u kojima navode da je prema evidenciji Zavoda predmetno dobro bilo evidentirano pod nazivom Zgrada Prve bolnice u Tuzli – Hastahana i spomen-ploča, ali da nije bilo zaštićeno kod Zavoda za zaštitu kulturno-historijskog i prirodnog naslijeđa BiH.
- Zavod za zaštitu i korištenje kulturno-historijskog i prirodnog naslijeđa Tuzlanskog kantona je uz peticiju dostavio Komisiji kopiju katastarskog plana, zemljišnoknjižni izvod i prepis posjedovnog lista za objekat te dio iz Elaborata prijedloga za zaštitu Zavoda kulturno-istorijskog i prirodnog naslijeđa – Opština Tuzla objavljenog u novembru 1988. godine koji se odnosi na Stambeni objekat (Hastahana).

Komisija je zatim, dopisom broj 02-35.2-2/13-275 od 11.12.2013. zatražila dostavljanje dokumentacije od Arhiva Tuzlanskog kantona.

- Arhiv Tuzlanskog kantona je dopisom broj: 02/3-1403-2/2013. od 24.12.2013. godine dostavio Komisiji sljedeće tekstove:
 - 1996. Ćilimković, Džemal, Tuzla u Osmansko doba, Regionalni istorijski arhiv Tuzla, Tuzla, 1996, str.146–147.
 - 2005. Mutevelić, Šefkija, Tuzlanske historijske minijature, Arhiv tuzlanskog kantona, Tuzla, 2005, str. 143–144.
 - 2003. Durić, Pašaga, Osamdeset godina Doma zdravlja u Tuzli, Dom zdravlja Tuzla, Printcom, 2003, str. 47–48.
 - 1972. Šehović, M., Hadži Mehmed – Semi Šerbić, Časopis Acta medica saliniana, godina I, broj 2, 1972, str. 87–88.

Na osnovi uvida u prikupljenu dokumentaciju i stanje dobra, utvrđeno je sljedeće:

1. Podaci o dobru

Lokacija

Historijski spomenik nalazi se u Tuzli, u Ulici dr. Mehmeda Šerbića br. 8–10, nekadašnjoj Strmoj ulici.

Nacionalni spomenik se nalazi na prostoru označenom kao k.č. 10/86 i 10/87, upisanim u z.k. uložak broj 1167, što odgovara k.č. broj 102, 103, 104 i 105 (novi premjer), upisanim u posjedovni list broj 602, katastarska općina Tuzla III, Općina Tuzla, Federacija Bosne i Hercegovine, Bosna i Hercegovina.

Historijski podaci

Za vrijeme osmanske vladavine na prostoru Bosne i Hercegovine dugo nije bilo školovanih ljekara zbog čega je stanovništvo bilo prinuđeno da se liječi samostalno ili uz pomoć narodnih ljekara. "Tako su se liječenjem bavili narodni vidari,

berberi, travari, sveštenici i drugi."¹ Civilno stanovništvo se liječilo po kućama, a vojnicima su organizirane poljske bolnice izvan gradova, u hanovima i iznajmljenim privatnim zgradama. Iz tog je razloga ovaj period okarakteriziran brojnim epidemijama zbog kojih je stanovništvo umiralo. „Prva je epidemija kolere u Tuzli bila 1846. godine. (...) Druga je epidemija bila 1855. godine, kada je dosta svijeta pomrlo. U Tuzli je bilo nekoliko dana od 5 do 7 mrtvaca. Među Muslimanima bilo je dnevno od 15 do 23 mrtvaca, te su oni i po 8 dana ležali i umirali. U ono doba ovdje nije bilo ni doktora, nego su bolesnika trljali sirčetom i bijelim lukom, a mnogi su kao preventivu pili rum i jeli bijeli luk.“² Treća epidemija kolere zabilježena je poslije 1866. godine. Vojska je u svom sastavu imala doktore medicine uglavnom Grke i Italijane, dok civilno stanovništvo nije imalo stručnu skrb. U Tuzli je u tom periodu formiran veći vojni garnizon gdje je kao ljekar radio Ignatius Gulielmus Peteleroz iz Mađarske. Tek je Topal Osman-paša (1861–1869) došavši za bosanskog valiju u Sarajevo počeo uspostavljati sistem brige o zdravlju stanovništva.

Otvaranje azila za duševne bolesnike u Hadži Sinanovoj tekiji u Sarajevu u XVIII vijeku smatra se početkom organizacije zdravstvene službe u Bosni i Hercegovini. Jedine zdravstvene ustanove prije toga bile su apoteke. „Otvaranjem azila za duševne bolesnike u Hadži Sinanovoj tekiji u Sarajevu u XVIII stoljeću, praktično je započela organizirana zdravstvena služba u Bosni i Hercegovini. Do ovog vremena, apoteke su bile jedine zdravstvene ustanove javnog tipa, dobro organizirane i značajna pomoć stanovništva Bosne i Hercegovine. Njih su uglavnom otvarali stranci. Većina liječnika, uglavnom pridošlih iz susjednih zemalja, krajem XVIII i u XIX stoljeću, imali su svoje vlastite apoteke.“³

Prva bolnica u Bosni i Hercegovini izgrađena je u Sarajevu 1866. godine uz pomoć sredstava Gazi Husrev-begovog vakufa. Bolnica je sagrađena za vrijeme službe Šerif Topal Osman-paše. Pored Hastahane u Sarajevu, tokom osmanskog perioda izgrađene su još bolnice u Tuzli, Banjoj Luci i Mostaru.

Hastahana u Tuzli ili Hadžiefendijina hastahana⁴, kako su je građani Tuzle nekada nazivali, druga je bolnica sagrađena u Bosni i Hercegovini. Otvorena je 1874. godine i u njoj, kao i u Sarajevskoj hastahani, liječili su se civili svih vjeroispovijesti. Izgrađena je iz sredstava vakufske uprave. Osnivač ove bolnice bio je dr. Mehmed Šerbić⁵, jedan od prvih ljekara muslimana u Bosni i Hercegovini. Dr. Mehmeda Šerbića i dr. Zarifa Skendera Topal Osman-paša poslao je u Carigrad na Medicinski fakultet koji je osnovan 1843. godine, a Šerbić i Skender svoje školovanje završavaju 1873. godine.

Nakon završenog medicinskog fakulteta u Carigradu, Šerbić je upućen u Tuzlu, a Zarif Skender u Novi Pazar gdje nakon nekoliko godina umire. "Poslije povratka u domovinu Mehmed Sami Šerbić je kratko vrijeme radio kao liječnik Zvorničkog kadiluka, a 1874. godine biva postavljen za liječnika sandžaka (oblasti), s

¹ Šefkija Mutevelić, "Historijski zapisi o Tuzli i okolini od prahistorije do kraja osmanske vladavine", Tuzlanske historijske minijature, Tuzla: Arhiv Tuzlanskog kantona, 2005, 243.

² Džemal Čilimković, "Tuzla u osmansko doba", Regionalni istorijski arhiv Tuzla, Tuzla 1996, 146.

³ Izet Mašić, "Korijeni medicine i zdravstva u Bosni i Hercegovini, Sarajevo: Avicena, 2004, 5.

⁴ *U toku 1892. godine, u svojstvu vođe puta i liječnika, Mehmed Šerbić osnivač Hastahane u Tuzli odlazi u Meku gdje obavlja hadž, i dobija nadimak Hadži-Efendija za koji se zna i u cijeloj Posavini.* Bošković S., Smailbegović A., "Zdravstveno obezbjeđenje bosanskohercegovačkih hadžija na putu za Meku krajem prošlog vijeka". Medicinski Arhiv 1973., 3: 229.

⁵ Mehmed Šerbić rođen je u Sarajevu 1847. godine. Umro je u Tuzli 1918. godine. Godine 1874. postavljen je za ljekara zvorničko-tuzlanskog sandžaka. Osnovao je i čitaonicu u Tuzli 1881. godine u kojoj je radio sve do 1911. godine. Držao je predavanja iz medicine ali i drugih oblasti. Podijeljena su mišljenja da li je napisao ili uredio djelo na 349 strana i nazvao ga "Kavanini Džerrahin (Propisi o hirurzima). Knjiga je napisana na turskom jeziku.

Tuzlom kao glavnim gradom. Sarajevski list "Bosna" od 18. novembra iste godine, u broju 440, izvještava javnost o već definisanom rješenju postavljenja Šerbića, ističući da mu plata treba iznositi 1000 groša mjesečno. Izuzetnim zalaganjem dr. Šerbić uspijeva u nakani izgradnje Hastahane – vakufske bolnice koja počinje s radom u jesen 1874., osam godina nakon bolnice u Sarajevu.⁶

"Sastojala se od osam prostorija: četiri sobe za pacijente sa deset kreveta, prostorija za ordinaciju i prijemnu ambulantu, bolesnička kuhinja i soba za dva bolničara koji su održavali stalno dežurstvo. Pored toga, u dvorištu je sagrađena ljetna kuhinja, pomoćni magacin i drvena šupa."⁷

Bolnica je prestala sa radom 1. juna 1886. godine kada je u Tuzli izgrađena nova, savremenija bolnica u kojoj je dr. Šerbić radio do penzionisanja.⁸

"Kada je Austro-Ugarska monarhija anektirala naše prostore bilo je svega 6–7 liječnika u čitavoj Bosni i Hercegovini. Doktor Šerbić je, po novom zakonu, morao nostrificirati diplomu što je i učinio u Beču 1879. godine."⁹

Na objektu hastahane, 1974. godine postavljena je spomen-ploča u čast obilježavanja stogodišnjice bolnice na kojoj je latiničnim kapitalom uklesano:

U jesen 1874 godine u ovoj
zgradi otvorena je prva
bolnica u Tuzli. Osnivači su joj
bili dr Mehmed Sami Šerbić i
Opština Tuzla. Djelovala je
do 1886 godine kada je
preseljena u novu zgradu.

Kolektiv
Regionalnog medicinskog centra
Dr Mustafa Mujbegović
Tuzla

Tuzla, 2 oktobra 1974

2. Opis dobra

Hastahana je slobodnostojeći jednospratni objekat, kod kojeg je sprat u odnosu na prizemlje doksatno prepušten sa svih strana približno 50 cm. Ulaz u dvorište objekta omogućen je iz Ulice dr. Mehmeda Šerbića, nekadašnje Strme ulice. U tlocrtu je objekat približno kvadratične osnove i orijentisan je sjeveroistok – jugozapad.

⁶ Omer Č. Ibrahimagić, Amela Oštraković, Amila Latifagić, Ermina Iljazović, "Prvi diplomirani liječnik iz Bosne i Hercegovine", Iz povijesti medicine i farmacije, Medicus 2001, vol. 10, No. 1, 121–123.

⁷ Izet Mašić, Korjeni medicine i zdravstva u Bosni i Hercegovini, Sarajevo: Avicena, 2004., 97.

⁸ Svega četiri godine nakon otvaranja Hastahane, koja je bila od ogromne koristi za brojne bolesnike, došlo je do promjene vlasti. U ove krajeve prispjeli su brojni austrijski oficiri, podoficiri, žandarmi, finansi, razna tehnička lica, ljekari i medicinari. Hastahana je postala tijesna da primi sve pacijente pa su austrijske vlasti, 1886. godine izgradile bolnicu kapaciteta 40 bolesničkih postelja. Pašaga Durić, "Od hastahane do Univerzitetskog kliničkog centra i Doma zdravlja", Osamdeset godina Doma zdravlja u Tuzli, PrintCom, Tuzla 2003., 47.

⁹ Omer Č. Ibrahimagić, "Kratki istorijat zdravstva u tuzlanskom kraju u devetnaestom stoljeću", Monografija otorinolaringologije u Tuzli, 2004, str. 4

Objekat je sačuvao svoj izvorni vanjski oblik i izgled. Unutrašnja dispozicija objekta je, usljed podjele na dvije stambene jedinice nešto izmijenjena.¹⁰ Danas je to stambeni objekat sa dva dvoetažna stana.

Prizemlje objekta je dimenzija 1170 x 1020 cm. Uz jugoistočni zid nalazi se prigradeni aneks dimenzija 160 x 610 cm koji je u odnosu na ulaznu (sjeveroistočnu) fasadu uvučen za cca 4 metra.

Postoje dva ulaza u objekat. Glavni ulaz se nalazi sa sjeveroistočne strane. Izvorno je korišten kao javni ulaz za bolesnike i posjetitelje bolnice i njime se pristupalo javnom dijelu bolnice: holu koji se prostirao cijelom širinom objekta, prijemnoj ambulanti i ordinaciji ljekara. Na kraju hola se nalazilo drveno stepenište za sprat. Drugi ulaz, preko prigradenog aneksa sa jugoistočne strane služio je kao službeni ulaz za osoblje bolnice. U tom dijelu objekta bile su smještene servisne prostorije (bolnička kuhinja, pomoćno skladište) koje je drveno stepenište povezivalo sa spratom. Servisne prostorije nisu imale unutrašnju vezu u prizemlju sa javnim dijelom bolnice. Na spratu objekta su bile smještene četiri bolesničke sobe.¹¹

Glavni ulaz u objekat omogućen je preko natkrivenog drvenog trijema dužine 280 cm i širine 160 cm. Trovodni krov trijema nose četiri drvena stuba dimenzija 9x9 cm i pokriven je crijepom. Zatvoren je sa sjeveroistočne strane lijepo obrađenim daskama i prozorima iznad kojih su mušepci. Otvorene strane trijeme završene su vitičastim drvenim lukovima.

Glavni ulaz je riješen drvenim dvokrilnim vratima sa lučnim završetkom. Okvir ulaznih vrata je formiran od vertikalnih kamenih dovratnika poprečnog presjeka 18x18 cm i lučnog kamenog nadvratnika istih dimenzija. Ulaz je širine 142 cm i visine 218 cm.

Hol, kojem se pristupa preko glavnog ulaza, u odnosu na ostali dio prizemlja niži je za 35 cm. Preko dva stepenika visine oko 17 cm, pristupa se hodniku kuće. U ovom dijelu prizemlja se sa desne strane od ulaza nalaze dvije veće prostorije. Prostorija u sjeveroistočnom zidu pravougaonog je oblika dimenzija 352 x 402 cm i ima dva prozora sa lučnim završetkom. Svjetle dimenzije tih prozora su: širina 82 cm i visina 102 cm. Visina otvora do tjemena luka iznosi 163 cm. Visina parapeta je 70 cm.

Druga prostorija je dimenzija 350 x 422 cm. I ona ima dva prozora. Jedan otvor svijetlih dimenzija 79 x 129 cm, nalazi se u sjeverozapadnom, a drugi otvor svijetlih dimenzija 69 x 104 cm, u jugozapadnom zidu. Otvori su pravougaonog oblika. U hodniku je 2007. godine dograđeno kupatilo.

Spratu se pristupa preko drvenog stepeništa na jugozapadnoj strani, pozicioniranog na kraju hodnika.

Drugi ulaz u objekat ostvaren je preko prigradenog dijela sastavljenog od pretprostora i ostave. Kroz pretprostor se ulazi u objekat¹² i pristupa hodniku sa drvenim stepeništem koje vodi na sprat. Sa desne strane od ulaza nalazi se prostorija dimenzija 278 x 333 cm sa prozorima u sjeveroistočnom zidu. Otvori sa lučnim završecima svijetlih su dimenzija 82 x 102 cm. Prostorija je niža u odnosu na hol za 10 cm. Druga prostorija dimenzija 270 x 333 cm se nalazi lijevo od ulaza i naknadnim intervencijama je pregrađena na dvije manje prostorije.¹³ Osvjetljava se

¹⁰ Objekat je podijeljen 30-ih godina XX vijeka na dvije dvoetažne stambene jedinice

¹¹ Svjedočenje Abide Kapidžić, rođ. Arnaut, rođene 1923. godine u Tuzli. Svjedočenje je zabilježeno u martu 2014. godine.

¹² Ulaz se nalazi u jugoistočnom zidu.

¹³ Prema svjedočenju Abide Kapidžić, u jugoistočnom zidu ove prostorije nalazila su se vrata koja su vodila u ostavu smještenu u aneksu. Prostorija je i sa jugozapadne strane imala vrata kojim se pristupalo pomoćnim objektima (šupi i kokošinju). Svjedočenje je zabilježeno u martu 2014. godine.

preko dva prozora. Jedan prozor se nalazi u jugoistočnom a drugi u jugozapadnom zidu.

Sprat je dimenzija 1275 x 1105 cm. Na spratu se nalazi šest prostorija.

Prostorija smještena u sjevernom uglu objekta je širine 458 cm i dužine 515 cm. Ima dva prozora u sjeveroistočnom zidu. Prozori¹⁴ su dvokrilni sa nadsvjetlom svijetle širine 80 cm i visine 133 cm.

Prostorija smještena u istočnom uglu je dimenzija 390 x 463 cm. Prozori su smješteni u sjeveroistočnom zidu. Dvokrilni su sa nadsvjetlom svijetle širine 80 cm i visine 133 cm.

Između sjeverne i istočne prostorije nalazi se prostorija širine 284 x 390 cm sa trokrilnim prozorom u sjeveroistočnom zidu. Prozor sa nadsvjetlom svijetle je širine 134 cm i visine 133 cm.

Prostorija smještena u zapadnom uglu objekta je dimenzija 405 x 478 cm. Dvokrilni prozori sa nadsvjetlom¹⁵ su svijetle širine 80 cm i visine 133 cm. Otvori su orijentisani sjeverozapadno.

Prostorija smještena u južnom uglu je širine 387 cm i dužine 463 cm. Prozori se nalaze u jugoistočnom zidu.

Dio hodnika na jugozapadnoj strani je pregrađen drvenom pregradom i na taj način je formirana prostorija koja ima prozore na jugozapadnom zidu.

Visina prostorija na spratu iznosi 2,75 metara. Sve prostorije su popođene drvenim daskama.

Objekat je građen kombinacijom drvenih konstruktivnih sistema i bondručnih zidova. Debljina vanjskih zidova u prizemlju iznosi približno 70 cm. Spratna konstrukcija je rađena bondruk sistemom sa ispunom od ćerpiča. Debljina zidova na spratu iznosi približno 18 cm. Međuspratna i krovna konstrukcija objekta su rađene od drveta. Objekat je pokriven četverovodnim krovom sa pokrovom od crijepa.

Sve fasade objekta su malterisane i bojene u roze boju.

Najrazvijenija je sjeveroistočna fasada koja ima trijem u prizemlju i dekorisanu fasadu na spratu.¹⁶ Fasada je riješena simetrično u odnosu na svoju centralnu vertikalnu ravan, a otvori na fasadi su postavljeni u pet vertikalnih osovina.

Fasada sprata ukrašena je plitkoreljefnim fasadnim trakama bijele boje širine oko 30 cm. Tri horizontalne fasadne trake prostiru se duž cijele fasade. Najniža traka vizuelno dijeli prizemlje od sprata. Druge dvije trake uokviruju prozore sa gornje i donje strane prozora. Prozori su uokvirani i vertikalnim trakama, a između prozora se nalaze pravougaona polja bijele boje koja ponavljaju formu prozorskih otvora. Ispod prozora spuštaju se vertikalne fasadne trake¹⁷ koje uspostavljaju ritam fasade.

Uz sjeverozapadnu fasadu nalazi se šupa koja je do 70-ih godina bila drvena.¹⁸ Tada je ozidana i sada je dimenzija 445x250 cm.

¹⁴ Prozori su naknadnom intervencijom 2012. godine zamijenjeni PVC prozorima.

¹⁵ Prozori su naknadnom intervencijom 2012. godine zamijenjeni PVC prozorima.

¹⁶ Prema svjedočenju Abide Kapidžić, sjeveroistočnu fasadu krasio je drveni balkon pozicioniran iznad trijema, ali nije poznato kada je uklonjen. Svjedočenje je zabilježeno u martu 2014. godine.

¹⁷ Ispod dvokrilnih prozora nalazi se po pet vertikalnih traka, a ispod središnjeg trokrilnog prozora sedam traka koje se spuštaju do najniže horizontalne trake.

¹⁸ Prema svjedočenju Abide Kapidžić, tu se nalazila gasulhana s obzirom na blizinu džamije i mezarja u odnosu na objekat. Svjedočenje je zabilježeno u martu 2014. godine.

3. Dosadašnja zakonska zaštita

Prema evidenciji Zavoda za zaštitu kulturno-historijskog i prirodnog naslijeđa BiH dobro je bilo evidentirano pod nazivom Zgrada Prve bolnice u Tuzli – Hastahana i spomen-ploča, ali nije bilo upisano u registar nepokretnih spomenika kulture.

4. Istraživački i konzervatorsko-restauratorski radovi

Nema podataka o konzervatorsko-restauratorskim radovima.

4.1. Ostali radovi:

U objektu su vršene manje intervencije u cilju adaptacije objekta stambenoj namjeni. Tako je hol u prizemlju, 90-ih godina XX vijeka pregrađen tako da se ulaskom u objekat pristupa pretprostoru dubine 300 cm i širine 283 cm.

5. Sadašnje stanje dobra

Konstrukcija objekta je u relativno dobrom stanju. Dio krovnog pokrivača je oštećen usljed čega je i drvena krovna konstrukcija na tom dijelu pretrpjela velika oštećenja.

U unutrašnjosti objekta je vidljivo otpadanje maltera sa zidova, posebno u prizemlju, u donjim pojasevima ispod prozora, a uočena su i određena oštećenja na podovima, stolariji kao i pukotine u zidovima. Dio stropne konstrukcije je uslijed prodora oborinskih voda teško oštećen i u riziku je da se obruši.

Na fasadi su vidljive pukotine i opadanje fasadnog maltera posebno u donjem pojasu jugozapadne fasade gdje je fasadni malter potpuno opao, a ćerpič se počeo osipati.

6. Specifični rizici

- neodržavanje,
- nepovoljno dejstvo atmosferilija,
- nestručne intervencije.

III – ZAKLJUČAK

Primjenjujući Kriterije za proglašenje dobara nacionalnim spomenicima ("Službeni glasnik BiH", br. 33/02 i 15/03), Komisija donosi odluku kao u dispozitivu. Odluka je utemeljena na sljedećim kriterijima:

A. Vremensko određenje

B. Historijska vrijednost

C. Umjetnička i estetska vrijednost

- i. proporcije,
- ii. kompozicija,

D. Čitljivost (dokumentarna, naučna, obrazovna vrijednost)

- iv. Svjedočanstvo o određenom tipu, stilu ili regionalnom maniru,
- v. Svjedočanstvo o tipičnom načinu života u određenom razdoblju.

E. Simbolička vrijednost

- i. Ontološka vrijednost,
- ii. Tradicionalna vrijednost,

- v. Značaj za identitet skupine ljudi.

G. Izvornost

- i. Oblik i dizajn,
- ii. Materijal i sadržaj,
- iii. Namjena i upotreba,
- iv. Tradicija i tehnike,
- iii. Položaj i smještaj u prostoru,

H. Jedinственost i reprezentativnost

- i. Jedinствен ili rijedak primjerak određenog tipa ili stila.

U prilogu ove odluke je sljedeća dokumentacija:

- kopija katastarskog plana;
- posjedovni list;
- fotodokumentacija (fotografije Hastahane, august 2012. godine i mart 2014. godine);
- grafički prilozi

Korištena literatura

U toku vođenja postupka proglašenja nacionalnim spomenikom *historijskog spomneika – Stambeni objekat (Hastahana) u Tuzli* korištena je sljedeća literatura:

1988. Elaborat kulturno-istorijsko i prirodno naslijeđe, Opština Tuzla, zavod, novembar 1988.

2004. Mašić, Izet, Korijeni medicine i zdravstva u Bosni i Hercegovini, Avicena Sarajevo, 2004.

1996. Čilimković, Džemal, Tuzla u Osmansko doba, Regionalni istorijski arhiv Tuzla, Tuzla, 1996.

2005. Mutevelić, Šefkija, Tuzlanske historijske minijature, Arhiv tuzlanskog kantona, Tuzla, 2005.

2003. Durić, Pašaga, Osamdeset godina Doma zdravlja u Tuzli, Dom zdravlja Tuzla, Printcom, 2003.

1972. Šehović, M., Hadži Mehmed – Semi Šerbić, Časopis Acta medica saliniana, godina I, broj 2, 1972.

2004. Ibrahimagić, Omer Č., Kratki istorijat zdravstva u tuzlanskom kraju u devetnaestom stoljeću, Monografija otorinolaringologije u Tuzli, 2004. str. 4

2001. Omer Č. Ibrahimagić, Amela Oštraković, Amila Latifagić, Ermina Iljazović, Prvi diplomirani liječnik iz Bosne i Hercegovine, Iz povijesti medicine i farmacije, Medicus 2001, vol. 10, No. 1